

(א) [לעיל קטו. קטז:]
 (ב) [לעיל קטז:] ג [לעיל
 כח:] ד שם ודף ז"ה
 (ס) [לעיל כח: ע"ש]
 (ו) מכלתא ב"א פ"שה
 (ז) [דברים טו:] י [שם]
 (ח) [מקומות. ע"י צפי
 הרשב"ם דה"כ מוכח]
 (ט) [דברים טו:] י [שם]
 (י) קטו. ד"ה ודבר
 (כ) [לעיל ע.] ח מר נפקא
 ליה כ"ל וכו' [אם בפרק
 ר"ש ג.] [עירובין מו:]

הגהות הב"ח

(א) גפרא ומימס
אכלורו צומן דלכס;
(ב) שס ומימס אכלורו
מסס מיסדר: (ג) שס סדר
יבס קרל עגער מכללו.
זבס ״ז״ע צומס״
קדדוקסן דף לו ע״ב ד״ה
מוסג וד״ה צומן ממשע
דברמיס סכס קרל דלכס
מוסגערס מכללו מלות
וע״ס וכן קדדוקסן עגיל
דף כח ע״ב: (ד) רש״י
ד״ה כולס ללס אחר
אם יסנו כולס אחר
שני מוסרס הראשונים
שלאחר הסידור
לכוסרס
הפסס סעודה הורא לא
יאכלו סס״:

מוסף רש"י

[illegible]

מוסף תוספות

א. ו[ה]לל היה אוכל
בתחילה סופגנין ובסוף
כורך מצה ומרור ופסח.
פסקי תוספות ס' שלג.

בראשונה לא. דאין אדם רשאי לאכול כלום אחר מצת חובה: **מה שביעי רשות.** דכתיב: "ועיוס השביעי עשרת דלח חמיב תאכלנו מנחת שהרי הוציאו מן הכלל אף ששת ימים רשות שאם רוצה יכול לאכול בשבת בלא לחם או להתענות: **ברתני'** וולם לא יאכלנו. אם התחילו לאכול פסחם ישנו ועדיין לא אכלו כל פסחם לא יאכלו דנראי כחלוכל פסחם בשמי חבורות) אם בזמן הזה שאין פסח אם ישנו כולם (י:)

רשב"ם

בראשונה לא. דאין אדם רשאי לאכול כלום אחר מלכת חובה: **מזה בזמן הוה דאורייתא.** לילה הראשון חובה: ההוא מצעי ליה לטמא ושהיה בדרך רחוקה. ובזמן שביהמ"ק קיים: **כפיז בהאי וספיז בהאי וזרינא.** דטמא ושהיה בדרך רחוקה לא יליף מערל וכן נכר דהא אית ליה משלומין לפסח שני הלכך לא יאכל מזה בראשון עד שיעשה פסח שני ויקיים על מצות ומוריס יאכלוהו אבל ערל וכן נכר דין הוא שיאכלו מזה בראשון דהא לא אכלי בשני ואי כתב רחמנא בערב תאכלו מצות הוה מוקמי לה בערל וכן נכר משום דלית ליה משלומין אבל טמא וידבר רחוקה אית להו משלומין לא ליחידא בראשון הלכך כתב רחמנא טמא ושהיה בדרך רחוקה: **שביעי**

רשות. דכתיב וזיוס השביעי עזרת
ולא כחיד תאכל מצות שהרי הוילאו
מן הכלל: אף ששם ימים רשות.
שחם רצה לאכול צמר בלא לחם או
השתענות הרשות צדו: הוי דבר
שהיה בכלל. דכתיב שבעת ימים תאכל
מצות וילא מן הכלל צהאי קרא דשעת
ימים כחיד ללמד שהיא רשות ולא
ללמד על עצמו לצדו אלא ללמד על
הכלל כולו דהיינו ו' ימים דזו אחת
מי"ג מצות שהתורה נדרשת בהן. מהכא
שמעינן דמנה בזמן הזה לאוריינא
ומרור דרבנן דהא תניא כוותיה דרבא.
וקיימאנן לא נמי כר' יוחנן דלמר דאין
אובלין אחר מנח חובב שצבורה
כלום דלא ליבטיל טעם מנח מנייה
אבל שתיית יין לא מייבטליה דשמייה
לא מצטנא אפילה מנייה: מתני'
ישנו כוון לא יאכלו. אם התחילו לאכול
פסקו וישנו לא יאכלו דנראה כאוכל
פסקו צב' מקומות דמאחר שיטנו
הסיחו דעתן לאכול עוד וחשיב ליה
תנא כותליה שני מקומות ודמרי
צנעלמה הוא. וליכא לפרושי משום דרמי
לאכילת שני חצורות משום דלם כו

קשיא סתמא אסתמא דהא כבידא זולין (לעיל דף פו.) סתם לן כר' יהודה דפסק נבלל בשתי חבורות אבל אין האוכל אוכל בשני מקומות הלכך טעמא דמתני' משום אכילת שני מקומות. והוא הדין נמי במנה זומן הוה לאחר שהתחיל לאכול מנה חובה באחרונה ויין הפסק אכילה היא ושוב לא יאכל משום דעבידא זכר לפסקא זומן שצית המקדש קיים ועון מוכיח בגמרא דאפילו זומן הוה מיירי מתנא. וליכא לפרושי טעמא משום דלזין מפטירין אחר מנה אפיקיון דאסן כן מיקשי לאדרי לישנא דמפרין מפטירין אחרי לא אומציון מנייה לזיל:

רבי
 זריכותא אפילו דמו להדדי לגמרי וכי מוהירין מן הדין פשיטא דת
 אוכל אכל אוכל הוא במנה ובממור קיימא הך זריכותא והכי
 דקרא אכל אוכל הוא במנה ובממור דאי אשמעינן ערל משום
 דלא מאים אכל ערל אימא לא ואף על גב דגמרא לא קאמר הכי
 זריכי לגופייהו ודכוותה אשכחן ב"ק ד"ק (דף ג.) גבי ושלח דמש
 זה ואחד זה מדרבנן. ז"ע דהיא סוגיא דפרק כל שעה (לש"ל דף כ)
 נפקא לן מעליו מדמכזיב שבעת ימים תאכל עליו מנות דעליו מיותר ל
 מנות כדכרע וז"ל דהיא פלוגמא אליבא דרבא ולא כרב אחא
 רחוקה וערל וכן נכר כסדרת רב אחא בר יעקב דלית היל

מצות ומרורים. אין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים אין בית המקדש קיים מנין ת"ל בערב

באחרונה אין בראשונה א. פי' בראשונה בלא אחרונה לא כגון דלית ליה אלא בית מזה ותו לא דקטוב לאוכלו על השובע ולהיות טעם מזה בפיו אבל ודאי אי אית ליה מזה לכל סעודתו טעם לו לאכול מזה במחלה למחצון ולבדק עליה וחס"כ בגמר סעודתו יאכל בית מזה ויהיה טעם

מנה בפיו ועיקר מנהו על הראשונה
שהיא נזהר למיחזון וגם יהא לנסוף
ועם מנה בפיו נזאמו כוית אחרון
ואפילו אם עיקר מנהו בנאחרונה אין
זה תימה אם אנו מזכרין על הראשונה
כדי לפטור המנה על הנאחרונה שהרי
אין לנכר על הנאחרונה משום שלאחר
שמילא כריסו הוא אכל הוא לנכר
על הראשונה ותיפטר הנאחרונה שהיא
עיקר המנהו דכפרישית לעיל) לרז
חסדא גבי תרי טיבולי דמרור וכן ז"ל
הלל שהיה כורך מנה ופסח בסוף
הסעודה והכי הו"א כילי מנה דלורייתא
אם כן נחמלה סעודה היה מנכר על
המנה ואוכל דמועלת אותה ברכה
לזכרת מנה עם הפסח שבסוף ומיהו
להיא פירוש' דלעיל לרז חסדא גבי
לחור על שאר ירקות לטיבול ראשון
כדי שיעבר על המרור בטיבול שני
א"כ ה"נ יחזר כמו כן על האסתינן
לאכול נחמלה כדי שיעבר על סעיף
מנה לנסוף^א מיהו לפי^ב אחר שגם לרז
חסדא אין צריך לחזר על שאר ירקות

[illegible]

לֹא יֵאבֵד בּוֹ בּוֹ אִינוּ אוֹבֵד. אֵין לפרש בּוֹ אִינוּ חֵיב לֵאכּוֹל דֹּהֵא וּדְחֵא חֵיב לֵאכּוֹל דֹּהֵא חֵיב בְּכָל הַמַּצּוֹת אֲלֵא שְׁאִינוּ רוֹאֵה וְגֵרָמָה לפרש דמֵיירי בִּישְׂרָאֵל מוֹמֵר בִּשְׁעַת שְׁחִטָּה וְחֹזֵר וְעֹשֶׂה תַּשְׁבּוּהָ וְקֹאמֵר אֵף עַל גִּבּ דִּישְׂרָאֵל מַעֲלִיא הוּא כִּיּוֹן שֶׁלֹּא נִמְנָה עֵלָיו בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה שׁוֹב אִינוּ אוֹכֵל בּוֹ אֲבָל אוֹכֵל הוּא בִּמְזָה וּבְמִרּוֹר וְעַרְל הֵייוֹ שְׁמֵמוֹ אַחֲרֵי מַחֲמַת מִילָה וְחֵיב בְּכָל הַמַּצּוֹת וּמִקִּיִּים כּוֹלֵן אֲלֵא שְׁאִינוּ בִּפְסָם וּבִפְרָק מִי שֶׁיֵּהֵא עֲמָל (לעיל דף 15.) גֵּרָם תְּרִייהוּ כָּל עַרְל לֹא יֵאכּוֹל בּוֹ כֹּל בֶּן נֶכֶד לֹא יֵאכּוֹל בּוֹ לִמָּה לֹא וּמַשְׁנֵי דֹחֵי לֹא אֲתַמֵּר עַרְל מִשּׁוּם דְּמֵאִים כּוֹ' לִכְאוּרָה מִשְׁמַע לֵאדִּיטְרִיךְ גּוֹפִיָּה דִקְרָא וּלֹא הֵיכֵרָה לִלְמָה לֹא יֵייהוּ דְרִיבִי לִמְכַבֵּז אֲלֵא אֲדִיקוּקָא דִקְרֵאִי קֹאִי דְדִיקֵינן בּוֹ הוּא דֹּאִינוּ פִּרְשָׁא הֵתָּם דְרִיכָא דֹּחֵי אֲשַׁמְעִינן כְּלוֹמֵר תְּרִייהוּ דְרִיבִי לְדִיקוּקָא לִגְבּוֹ לְשִׁמְיָם אֲבָל בֶּן נֶכֶד אִימָא לֹא וְאִי אֲשַׁמְעִינן בֶּן נֶכֶד מִשּׁוּם יֵיכָא לְמִיחָשׁ שֶׁלֹּא בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ אֲלֵא שְׁתּוּקִים זֶה מִזֶּה וְהוּא כֹּאִילוֹ עַן זֶה וּמַשְׁמַע רַגֵּל כּוֹ' (פִּי' עֵינִי) **רַב אֲחֵא בְּרִי יַעֲקֹב אָמַר אֶחָד** דְּמַשְׁמַע בֶּין לִר' יְהוּדָה בֶּין לִר"שׁ סְבִירָא לְהוּ דְּהוּ דִּלּוֹרִייתָא (ט) מֵר דִּר דְּעֵלָיו שֶׁל פֶּסַח הוּא חֵיב לֵאכּוֹל מִצּוֹת וּמֵר נִפְקָא לָן מִבְּעַרְבַּ תֵּאכְלוּ יַעֲקֹב וּמ"מ תִּימָה דְרַבִּי יְהוּדָה מִזְרִיךְ קֶרֶא לְטַמָּא וְשִׁהִיָּה דְבָרָךְ תֵּאֵל כּוּמִיָּה וְאֵין קִימָא לָן י"ד כְּרִבִּי יְהוּדָה לִגְבִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן: מלל

יכולו מצות הכתוב קבעו חובה. וקיימא לן כרבה דמצה דאורייתא ומרור בזמן הזה דרבנן. מר לא יאכלו, נתגמנו יאכלו.

א [שׁוֹרֵעַ] אֵלֶּיךָ מִן הַמָּוֶה
 כִּי אֵלֶּיךָ הִתְחַנֵּן:
 קו ב מִי פֶּה מַהֲלֹכֹת
 מִלִּפְנֵי הַלֵּלֶה אֶסְמֶה
 עֲשׂוֹן מִ:
 קח ג מִי פֶּה מַהֲלֹכֹת
 הַלֵּלֶה יֵד:
 ד [מִי] פֶּה מַהֲלֹכֹת
 קִרְבֵּן סִפְּהֵי הֵלֵלֶה:
 קח ה מִי פֶּה מַהֲלֹכֹת
 מִלִּפְנֵי אֶסְמֶה שֶׁסֶּה
 טוֹשֵׁעַ אֵלֶּיךָ מִן הַמָּוֶה
 סִפְּהֵי:
 קי ו מִי פֶּה מַהֲלֹכֹת
 הַלֵּלֶה ד וּפִי מַהֲלֹכֹת
 קִרְבֵּן סִפְּהֵי הֵלֵלֶה
 עֲשׂוֹן רַב טוֹשֵׁעַ אֵלֶּיךָ מִן
 הַמָּוֶה סִפְּהֵי:

תורה אור השלם

1. בחדש השני בארבעה
עשר יום בין הערבים
יעשו אתו חל מצות
ומורים יאכלוהו;
מכבר ו כ
2. בראש בארבעה
עשר יום לחדש בערב
תאכלו מצת עד יום
האזרח ועשרים לחדש
בערב; שמוה יב יח
3. וכי יגור אר
ועשה פסח לזי המולד לו
כל זכר ואר יקרב לעשותו
וקיה באחור הארץ וכל
עמל לא יאכל בו;
4. ששתי ימות
מצות וזבים השביעי
עצרת לזי אלהיו לא
תעשה מלאכה;
מכבר ו כ
דברים טז ח

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מפמירין וכו'
דפסח בן שנתו הוא
ורביך. ע"י תשובת מעיל
לדקה ס"ו ו':

רבינו חננאל

ורדיקן דלמא עולום
 מפטיירן וזכי קאמאר,
 בארשטע דאגלעבן קאר,
 אכיל לה למצה ורא נפיק,
 אלא פאלי בארונג
 דאכא לעמיר דלמא וואו
 למעל מצה אכילה נסה
 מיל. מר וזטרא מטיין
 להא דשרמאל פאטירן
 אחר מצה אכילה, ליאנ
 מנטיין מסייע ליה און
 מפטיירן אחר הפסח
 אפיקורבן וזכי קאמאר
 מצה בוכן הוה דאורייה
 מרור מדרבנן, מאי שנא
 מרור דרבינא על מצות
 ומוריס אכילהו בוכן
 דאכא פסח אינא מרור
 דלמא דליא פסח
 אטורומי לא אייתינא. און
 הכי אפעה נמי דהא על
 מצות ומוריס ופטיירן מרור
 וזכי ומצה. ותרבינן אלא
 מצה דהא אדרהק קא
 בערב תאכלו מצות,
 קבעו חובה אינא אינא
 רב אהא רב אהא רב
 עיקב אמר אחר מצה ואחד
 מרור בוכן הוה דרבנן.
 נמי כותיה דרבא שני
 גמיה תאכל מצות וביסין
 השביעי עשה, מה שביעי,
 רשות און צדקה שביעי הוה
 אינא טעמא, שביעי הוה
 ליה דרב שהיה כולל ויצא
 שני תאכל שני שני
 מים תאכל מצות, צדקה
 שביעי למד, אלא למד על
 צדקה אלא למד על
 הכלל כלו יצא, שאכילת
 (פסח) (מצה) באלי הילא
 שני, יכול און ליה
 הראשון רשות היל על
 שני קצתן אכיל, כן